

FILOZOFIA NAKRĘCA

8. edycja Filozofii Filmowo, Olsztyn, 26–29 września 2017.

Tegoroczna, ósma już edycja projektu Filozofia Filmowo, odbyła się pod hasłem „Rośliny – zwierzęta – ludzie”. Jego głównym zadaniem jest edukacja, a zwłaszcza promowanie filozofii na Warmii i Mazurach za pomocą szczególnie popularnego medium, jakim jest film¹. Festiwal od samego początku swego istnienia wpisuje się w obchody Olsztyńskich Dni Nauki i Sztuki, które to niezmiennie od piętnastu lat organizowane są u progu roku akademickiego. Można zatem pokusić się o stwierdzenie, że Filozofia Filmowo znalazła swoje miejsce wśród innych imprez o charakterze popularnonaukowym, a ponadto stanowi stały już punkt w kalendarzu wydarzeń kulturalnych miasta. Pokazy, podobnie jak podczas niemal wszystkich poprzednich edycji, odbywały się w sali kameralnej mieszczącej się w Amfiteatrze im. Czesława Niemena. Obecna, trzydniowa formuła festiwalu została zapoczątkowana w 2015 r.

Ósmą edycję Filozofii Filmowo zdominował problem relacji człowieka ze zwierzętami i roślinami jako różnymi istotami bytującymi w tej samej przestrzeni, zilustrowany przez studentów i absolwentów Instytutu Sztuk Pięknych UWM w Olsztynie. Prace zaprezentowane na wystawie pt. „My i oni – oni i my” zwracały uwagę na sposób postrzegania zwierząt jako istot nam obcych oraz wymykających się naszemu rozumieniu. Do tej kwestii nawiązuje tytuł wystawy, który trafnie oddaje naturę problemu sformułowanego w symboliczny sposób za pomocą opozycji „swój – obcy”. Przesłanie jest wszakże pozytywne, ponieważ każe nam zwrócić uwagę na barierę międzygatunkową jako utrwalony w tradycji efekt przesadnego podkreślania ludzkiej odmienności fizjonomicznej. Powstaje pytanie o miejsce człowieka w świecie, w którym współistnieje on wraz z różnego rodzaju istotami żyjącymi². Wystawę można było oglądać przez cały czas trwania festiwalu.

¹ Zob. [online] <<http://filozofiafilmowo.blogspot.com/p/blog-page.html>> (dostęp: 30.09.2017).

² Zob. [online] <<https://dninauki.uwm.edu.pl/wydarzenie/366>> (dostęp: 30.09.2017).

Kuratorka wystawy, Anna Drońska, wystąpiła jako jedna z preleżentek podczas pierwszego dnia Filozofii Filmowo. Zaprezentowała słuchaczom przykłady przedstawiania w sztuce takich postaw, które unikają antropocentrycznego podejścia. Wojciech Markowski natomiast w swym wystąpieniu o ewolucjonizmie skonfrontował postawy altruizmu i egoizmu jako dwóch strategii działania istot żyjących. Danuta Radziszewska-Szczepaniak prezentowała główne założenia przedstawicieli starożytnej szkoły cynickiej. Wśród słuchaczy, oprócz studentów, znaleźli się także uczniowie olsztyńskich szkół, którym szczególnie barwną, choć niekoniecznie atrakcyjną, musiała wydawać się postawa Diogenesa z Synopy.

Po raz trzeci w historii spotkań Filozofii Filmowo odbył się przegląd krótkometrażowego filmu filozoficznego. Wielu młodych twórców próbuje mierzyć się z problematyką filozoficzną. W rezultacie film okazuje się doskonałym sposobem popularyzowania filozofii. Podczas przeglądu widzowie obejrzelili kolejno *I nagle coś się zepsuło* Katarzyny Schulz, *Bóg umarł* Alicji Soboczyńskiej oraz *Inny* Arkadego Barszcza. Ostatni z twórców wywodzi się spoza lokalnego środowiska. Studia filozoficzne ukończył na Uniwersytecie Śląskim. Już wcześniej brał udział Filozofii Filmowo. Podczas szóstej edycji prezentował obraz zatytułowany *Lekcja filozofii*. Jego etiuda jest filmem obyczajowym poświęconym tematowi osamotnienia i niezrozumienia. Katarzyna Schulz jest natomiast absolwentką Wydziału Sztuki UWM, współtwórczynią krótkometrażowego filmu animowanego *Mag. Rzecz o Abramowskim*. Podczas tegorocznego przeglądu przedstawiła film animowany, zrealizowany techniką poklatkową. Druga z autorek, Alicja Soboczyńska, jest studentką Wydziału Sztuki UWM. Jej etiuda jest artystycznym obrazem filozofii Friedricha Nietzschego. Obie autorki łączą zainteresowanie filozofią i sztuką.

Pierwszy dzień Filozofii Filmowo zakończyła projekcja filmu produkcji polsko-niemieckiej pt. *Zud* w reżyserii Marty Minorowicz. To pełnometrażowy debiut tej twórczyni. Początkowo obraz wydaje się filmem dokumentalnym, choć z czasem nie jest to już takie oczywiste. Na pierwszy rzut oka widzimy ojca mongolskiej rodziny zmagającego się z licznymi przeciwnościami, by zapewnić byt swym bliskim. Okazuje się wkrótce, że narracja jest prowadzona w sposób celowy i ukazuje kolejne problemy koczowniczego życia w stepie. Widz zaczyna rozumieć, że aby móc skutecznie prowadzić gospodarstwo, rodzina musi żyć w ścisłej symbiozie ze zwierzętami³. Film był bardzo wymownym obrazem zależności człowieka i środowiska, w którym żyje.

³ Zob. [online] <<http://www.filmweb.pl/reviews/Dziko%C5%9B%C4%87+w+sercu-18338>> (dostęp: 30.09.2017).

Drugi dzień festiwalu otworzył popularnonaukowy wykład Dariusza Liszewskiego o różnych wymiarach koegzystowania ludzi i zwierząt. Taka forma wykładów przypadła do gustu odbiorcom, którymi byli głównie uczniowie. Przedpołudniową część drugiego dnia Filozofii Filmowo dopełnił warsztat kuchni wegańskiej, który miał być promocją przede wszystkim zdrowego i smacznego odżywiania. Szczególnie ważnym czynnikiem przy diecie wegańskiej jest jednak wymiar etyczny, o czym przekonywała Agnieszka Szulc. Przypadła jej rola prelegentki oraz ankieterki, która sprawdzała wiedzę publiczności na temat używanych w kuchni wegańskiej składników. Podczas jej wystąpienia pozostałe dwie prowadzące, Justyna Rutkowska oraz Alicja Soboczyńska, przyrządzały potrawy. Warsztaty kulinarne stanowiły swoiste *novum* podczas festiwalu, cieszyły się zainteresowaniem publiczności. Na zakończenie odbyła się degustacja przyrządzonego posiłku.

Wieczorem zebrana w sali kameralnej widownia obejrzała brytyjski film dokumentalny pt. *Wiek głupoty* w reżyserii Franny Armstrong, która napisała także scenariusz do tego filmu. Obraz w konwencji retrospekcji najpierw przenosi widzów do lat pięćdziesiątych XXI wieku. W zniszczonym przed laty świecie widzimy kustosza schronu, gdzie jak w muzeum przechowywane są gatunki. Bohater próbuje ustalić powód, dla którego, mimo globalnych zmian, ludzie nie podjęli kroków mających zachować środowisko w dobrej kondycji⁴. Film opowiada o walce ludzi ze zmianami klimatycznymi i pokazuje, jak może wyglądać świat w niedalekiej przyszłości, jeśli nie uda się ich zatrzymać. Na ekranie zobaczyć można było m.in. efekty polityki korporacji naftowych wobec ludności Nigerii, topnienie lodowców na Mont Blanc oraz działania na rzecz zmniejszenia emisji gazów cieplarnianych⁵. Film jest zaangażowanym emocjonalnie przesłaniem autorki. Po seansie odbył się panel dyskusyjny z udziałem wykładowców uniwersyteckich oraz olsztyńskich działaczy społecznych. W panelu wzięli udział: Małgorzata Liszewska z Instytutu Filozofii UWM, która zasiada w Radzie Naukowej Centrum Badań nad Dziedzictwem Kulturowym i Przyrodniczym UWM w Olsztynie, Justyna Banasiak z Biura Wystaw Artystycznych w Olsztynie – estetyk i absolwentka filozofii UWM oraz Stanisław Czachorowski z Katedry Ekologii i Ochrony Środowiska UWM. Debatę moderowała Emilia Konwerska, absolwentka literaturoznawstwa i filozofii UWM, publicystka i animatorka kultury. Problemem wiodącym

⁴ Zob. [online] <<http://www.filmweb.pl/film/Wiek+g%C5%82upoty-2009-502554>> (dostęp: 30.09.2017).

⁵ Zob. [online] <<http://filozofiafilmowo.blogspot.com/>> (dostęp: 30.09.2017).

był posthumanizm w sztuce, nauce oraz filozofii. Szczególnie gorąco dyskutowaną kwestią okazała się rola człowieka w przyrodzie.

Program trzeciego dnia Filozofii Filmowo skoncentrował się na prezentacji efektów warsztatów filmowych, w których uczestniczyli studenci kierunków humanistycznych UWM w Olsztynie. Wśród prowadzących warsztaty byli: Mateusz Mirczyński – pomysłodawca i koordynator warsztatów, absolwent krakowskiej szkoły „Lart Studio” oraz lider olsztyńskiego Stowarzyszenia Kloszart, Maciej Miller – absolwent Gdyńskiej Szkoły Filmowej, reżyser i autor zdjęć, Łukasz Kamiński, filozof filmu i poeta, a od 2014 r. współorganizator Filozofii Filmowo. Efektem prowadzonych przez nich zajęć były dwa obrazy: film krótkometrażowy oraz etiuda. Ich autorzy skoncentrowali się na relacji mężczyzna–kobieta, dla której tłem była sytuacja pewnego zwierzęcia bądź rośliny. Film krótkometrażowy przedstawiał grę pozorów, a zastosowane w montażu statyczne ujęcia podkreślały efekty działań poszczególnych postaci. Z kolei etiuda prezentowała się dynamicznie i dotyczyła relacji nieustannie skonfliktowanej pary. Powstała na podstawie improwizacji aktorów i nakręcono ją jedynym długim ujęciem. Prezentacja obu filmów zakończyła ósmą edycję festiwalu.

Michał Szczepankiewicz